

USKONTOLUKUTAITO

OPAS ARJEN KOHTAAMISIIN

USKONTOLUKUTAITO – Opas arjen kohtaamisiin

© 2022 Uskontojen yhteistyö Suomessa – USKOT-foorumi ry

Kustantaja: Uskontojen yhteistyö Suomessa – USKOT-foorumi ry

Taitto: Eeva Lamminen

ISBN 978-952-94-6251-3 (pehmeäkantinen)

ISBN 978-952-94-6252-0 (PDF)

USKOT-FOORUMI

USKOT-foorumin tavoitteena on vaalia yhteiskuntarauhaa: edistämme uskontojen välistä vuoropuhelua, yhteistyötä ja keskinäistä kunnioitusta. Uskonnonvapaus ja yhdenvertaisuus ovat Foorumin keskeisiä arvoja.

Uskontoja yhdistävät perusarvot rauhasta, ymmärryksestä ja vastuunkannosta. Nämä toimivat ohjenuorana myös Foorumin toiminnassa. USKOT-foorumi on globaalin Religions for Peace -verkoston jäsen ja työmme linkittyy näin osaksi maailmanlaajuista liikettä uskontojen vuoropuhelun edistämiseksi.

Foorumi tekee yhteistyötä viranomaisten kanssa, toimii asiantuntijana uskontoihin liittyvissä asioissa ja osallistuu yhteiskunnalliseen keskusteluun. Lisäksi Foorumi edistää kaikessa toiminnassaan näkyvää uskonnon roolia osana jokapäiväistä elämää sekä uskontojen edustajien näkyvyyttä aktiivisina toimijoina yhteiskunnassa.

OPPAAN TEKIJÄT:

Pia Jardi on mm. USKOT-foorumin puheenjohtaja, Suomen Muslimifoorumin pääsihteeri, Oasis Keskussäätiön toimitusjohtaja sekä sosiaalialan naisjärjestö Amal ry:n varapuheenjohtaja. Jardi työskentelee sosiaaliohjaajana ja hän on ollut mukana myös puoluepolitiikassa.

Gopinath das eli **Timo Ilves** on Krishna-liikkeen aktiivinen jäsen. Hän on liikkeen siirtymäriittien vastuuhenkilö sekä musiikkivastaava. Koulutukseltaan hän on ammattimuusikko ja hänellä on LuK-tutkinto tietojenkäsittelytieteestä. Hän on myös Intiassa opiskellut Veeda-kirjoja ja intialaista uskonnollista kulttuuria.

Melody Karvonen on bahá'í-yhteisön aktiivijäsen. Hän on tehnyt pitkän uran monikulttuurisuuden asiantuntijana ja työskennellyt myös mm. rakennuspiirtäjänä, kouluttajana poliisilaitoksessa ja maahanmuuttajien neuvojana.

Irma Rinne on Suomen Buddhalaisen Unionin puheenjohtaja sekä Buddhalaisen Dharmakeskuksen aktiivijäsen. Koulutukseltaan hän on

filosofian lisensiaatti ja on toiminut eläköitymiseensä asti Helsingin yliopiston musiikkitieteen oppiaineen amanuenssina.

Mirja Tapola on erityisluokanopettaja ja apulaisrehtori espoolaisessa alakoulussa. Hän on opettanut Myöhempien Aikojen Pyhien Jeesuksen Kristuksen Kirkossa uskontoa sekä lapsille, nuorille että aikuisille. Hän on myös STORY:n työnohjaaja.

Osmo Vartiainen on opetusjohtaja Suomen katolisessa kirkossa. Hän tekee katsomus-, kasvatus- ja kulttuurialan yhteistyötä monipuolisesti sekä Suomessa että kansainvälisesti.

Uskontotyöryhmä Helsingin juutalaisesta seurakunnasta, johon kuului mm. **Simon Livson**.

USKOT-foorumin henkilökunta: **Katri Kuusikallio** (toiminnanjohtaja), **Miina Noroila** (viestintävastaava) ja **Anne Heinola** (korkeakouluharjoittelija).

SISÄLTÖ

Johdanto – Miksi uskontolukutaitoa tarvitaan? ...6

1. Yleisiä periaatteita uskontojen, kulttuurien ja näkemysten kohtaamiseen: Kohtaat aina ihmisen8

Vinkkejä uskontojen huomioimiseen eri tilanteissa 10

2. Uskonnoille yhteistä12

3. Uskontoesittelyt.....14

Bahá'í-usko 14

Buddhalaisuus.....16

Islam.....18

Juutalaisuus20

Krishna-liike.....22

Kristinusko.....24

Myöhempien Aikojen Pyhien Jeesuksen Kristuksen kirkko26

4. Kestävä kehitys – uskontojen luontosuhde....28

JOHDANTO – MIKSI USKONTOLUKUTAIDON TARVITAAN?

Uskontolukutaito on kyky ymmärtää erilaisia uskontoja ja nähdä niiden pintaa syvemmälle. Riittävään uskontolukutaitoon kuuluu tarvittavat perustiedot useista uskontoperinteistä. Lisäksi edellytyksenä on taito kohdata toisemme kunnioittavasti. Elämme moniuskontoisessa yhteiskunnassa. Uskonnon ja omantunnon vapauden takaa Suomen perustuslaki. Uskonnonvapauslaki on ollut voimassa jo vuodesta 1923. Eri uskontoryhmiä on ollut Suomessa sitäkin kauemmin, vuosisatojen ajan. Onkin hyvä muistaa, että kaikki oppaassa käsiteltä-

vät uskonnot ovat tulleet Suomeen muualta, mukaan lukien valtauskonto kristinusko.

Uskontojen erilaiset arvomaailmat, tavat ja kulttuurit voidaan nähdä rikkautena. Niiden tunnistaminen ja hyväksyminen on osa yhteiskuntarauhaa ja kestävää kehitystä. Uskonto on monelle voimavara, inspiraation lähde ja luonnollinen osa arkielämää. Eri uskontojen harjoittajilla on paljon yhteistä keskenään ja myös niiden kanssa, jotka eivät identifioitu mihinkään uskontoon.

Uskontoihin liittyy kuitenkin usein ennakkoluuloja. Uskonnoista tänä päivänä käytävässä keskustelussa puhutaan usein polarisaatiosta. Sillä tarkoitetaan silloin kärjistämistä ja vastakkainasettelua. Uskontolukutaidon avulla pystymme näkemään uskonnot tärkeinä yhteiskunnallisina toimijoina muiden rinnalla.

Opas tarjoaa ohjeita uskontojen kohtaamiseen ja perustietoja seitsemästä Suomessa toimivasta uskonnosta: bahá'í-usko, buddhalaisuus, islam, juutalaisuus, hindulaisuuteen kuuluva Krishna-liike, kristinusko ja Myöhempien Aikojen Pyhien Jeesuksen Kristuksen Kirkko. Uskonnollisia liikkeitä on toki enemmänkin eikä oppaassa oteta kantaa niiden tärkeyteen. Mukaan on valittu maailmanuskontoja, joihin USKOT-foorumilla on vahvat yhteydet. Yleiset periaatteet uskontojen kohtaamiseen ovat hyödyllisiä myös muita uskontoja tai vähemmistöjä ajatellen.

Opas on tehty yhteistyössä mainittujen uskontojen edustajien kanssa. Lukijan on tärkeää muistaa, etteivät kaikki uskonto-yhteisöt ole homogeenisia. Uskontojen lyhyet esittelyt eivät tuo esiin niiden sisäistä moninaisuutta. Uskonnon käsite voidaan ymmärtää eri tavoin yhdenkin uskontoperinteen sisällä, myös

yleisiä määritelmiä on useita. Uskontolukutaitoinen henkilö ymmärtääkin, että ihmisen käsityksiin, valintoihin ja toimintaan vaikuttavat monet tekijät. Uskonto on yksi tekijä muiden joukossa. Jokainen ihminen on uskonnosta tai uskomuksesta riippumatta kohdattava aina omana itsenään.

Opas koostuu neljästä luvusta. Ensimmäisessä luvussa käsitellään dialogia ja yleisiä periaatteita uskontojen ja katsomusten kohtaamiseen. Toisessa luvussa tutustutaan uskontojen yhteisiin piirteisiin sekä kerrotaan uskonnoista ja uskontokulttuureista yleisesti. Kolmannessa luvussa esitellään pääpiirteitä oppaaseen valituista uskontokunnista, sellaisina kuin ne oman uskonnon piirissä nähdään. Oppaan lopuksi, neljännessä luvussa esitellään, mitä omalla uskonnolla on annettavana kestäväälle kehitykselle eli ihmisen ja luonnon hyvinvoinnille.

Opas on tehty Museoviraston rahoituksella, ja se toteuttaa Unescon yleissopimuksen periaatteita aineettoman kulttuuriperinnön suojelusta.

Helsingissä, toukokuussa 2022 *Uskontojen yhteistyö Suomessa – USKOT-foorumi*

1. YLEISIÄ PERIAATTEITA USKONTOJEN, KULTTUURIEN JA NÄKEMYSTEN KOHTAAMISEEN: KOHTAAT AINA IHMISEN

Dialogi eli rakentava keskustelu tarkoittaa kunnioittavaa lähestymistapaa, yhdenvertaista osallistumista, luottamuksen ja suhteiden luomista sekä rehellistä vuorovaikutusta.

Dialogissa on tärkeää saada mukaan ne hiljaiset, joita ei yleensä kuulla. Keskustelun aiheeksi on paras valita ihmisiä puhuttava ongelma ja huolehtia, että keskustelun sävy on arvostava ja ilmapiiri kuunteleva. Dialogista

lähestymistapaa voi hyödyntää myös tavallisissa arjen kohtaamisissa.

Erilaisuuden kohtaaminen, oli kyse sitten uskonnosta, kulttuuritaustasta tai näkemyksestä, voi tuntua aluksi haasteelliselta. Dialogissa painottuu positiivinen ja avoin asennoituminen. Seuraavat neljä periaatetta auttavat tekemään vuorovaikutuksesta miellyttävää ja hedelmällistä:

1) Olemme kaikki ihmisiä: Muistetaan yhtäläisyydet

Kohtaa ihminen ihmisenä, ei ainoastaan osana jotakin tiettyä ryhmää. Loppujen lopuksi meitä yhdistää useampi asia kuin erottaa: uskonnot, kulttuurit ja yhteiskunnan rakenteet kaikki muodostuvat ihmisistä. Arjen tasolla teemme aika samankaltaisia asioita, perusturvallisuutemme muodostuu samoista tekijöistä. Myös uskonnoilla on paljon yhteistä.

2) Oppiminen ja yhteistyö tavoitteena: Kysytään ja kuunnellaan olettamisen sijaan

Päästä irti ennakkoluuloista ja oletuksista. Kysy rohkeasti, älä olet. Kuuntele ja yritä vilpittömästi ymmärtää toisen näkökantaa. Käytöksellä viestitään kunnioitusta ja arvostusta. Kunnioita sitä, mikä on toiselle tärkeää tai pyhää. Ole empaattinen ja avoin oppimaan. Oppimisen tavoittelu ei tarkoita, että keskitytään ainoastaan tietoon uskonnoista, lisäksi jaetaan kokemuksia ja ymmärretään myös sitä kautta.

3) Otetaan aidosti mukaan: Avoimuus ja hyväksyminen

Anna muille tilaa ja mahdollisuus osallistua. Kaikilla saa olla mielipide ja oman mielipiteen ilmaisun pitäisi tuntua turvalliselta. Älä tuomitse, vaan hyväksy, että saamme olla eri mieltä asioista. Yhteistyön tai vuorovaikutuksen lähtökohtana ei tulisi olla toisen mielipiteiden, uskomusten tai näkemysten muuttaminen. Kyse ei ole väittelystä, vaan dialogisesta kohtaamisesta. Oma identiteettiä ei tarvitse peitellä. Päinvastoin, kun omaa identiteettiään peilaa toiseen, itseymmärryskin syvenee.

4) Huomioidaan oma ja toisen asema

Tiedosta oma asemasi ja keskustelukumppanisi asema kyseisessä tilanteessa sekä ylipäänsä yhteiskunnassa ja maailmassa. Kuulutko enemmistöön vai vähemmistöön, onko sinulla muita erityisasemia? Entä kohtaamasi henkilö? Mieti, miten tämä voitaisiin ottaa huomioon vuorovaikutuksessa niin, että myös vähemmistöasemassa olevia oikeasti kuullaan ja ymmärretään.

VINKKEJÄ USKONTOJEN HUOMIOIMISEEN ERI TILANTEISSA

Miten toimit, kun kohtaat itsellesi vieraita uskontoon liittyviä asioita arkielämässä? Hyvät neuvot useimpiin arjen tilanteisiin ovat: kysy, kuuntele, keskustele ja kunnioita.

Työpaikalla

Työpaikalla voi tulla vastaan tilanteita, joissa vaaditaan erityisymmärrystä uskonnosta. Kaikki eivät halua kertoa vakaumuksestaan ja heillä on siihen oikeus. Jos työntekijä kertoo omasta uskonnostaan, työnantaja voi osoittaa avoimuutta aiheesta kysymällä, kuinka voi ottaa sen huomioon. Yleensä asiat ovat neuvoteltavissa.

Uskonnon harjoittaminen voi näkyä esimerkiksi työntekijän pukeutumisessa. Uskonnonvapauslain mukaan työntekijällä on oikeus

näyttää uskonnollista vakaumustaan pukeutumisellaan. Jos työnantaja vaatii uskonnollisen pukeutumisen rajoittamista, sen tulee olla tarkkaan perusteltu ja liittyä työturvallisuuteen tai kykyyn suoriutua työtehtävästä. On tärkeää miettiä vaihtoehtoja yhdessä työntekijän kanssa. Usein pukeutuminen voidaan mukauttaa työpaikalle sopivaksi esimerkiksi työasuun sopivan asusteen muodossa.

Eri uskontojen pyhäpäivät on hyvä huomioida. Jos työntekijä noudattaa uskontoonsa kuuluvia tapoja loma-anomuksissa, työjärjestelyissä tai vastaavissa tilanteissa, hänen toiveitaan tulisi kuunnella. Myös päivittäisen uskonnon harjoittamisen mahdollistaminen on kohteliasta. Esimerkiksi muslimeille on huomaavaista varata rauhallinen tila päivittäistä rukoilua varten. Rukousajat ovat neuvoteltavissa.

USKOT-foorumin uskontokalenterissa voi tutustua kristinuskon, islamin ja juutalaisuuden tärkeimpiin juhlapyyhiin: uskot.fi/kalenteri. Kalenteri on saatavilla suomeksi, ruotsiksi, englanniksi, arabiaksi ja venäjäksi. Suomessa kalenteripyhät perustuvat kristinuskon pyhäpäiviin ja ne voivat olla kristityille merkittäviä.

Kotona ja juhlissa

Kun kutsut eri uskontoon kuuluvan ihmisen kylään, on hyvä muistaa, että uskontoihin kuuluu erilaisia ruokavalioita. Krishna-liikkeen jäsenet ja buddhalaiset ovat yleisesti ottaen kasvissyöjiä, juutalaiset noudattavat *kosher*-ruokavaliota (mm. shechita-teurastustapa, ei sianlihaa tai verta, vain tietyt kalalajit, maito- ja lihatuotteiden erillään pitäminen) ja muslimit halal-ruokavaliota (mm. halal-teurastustapa, ei sianlihaa tai verta).

Juomien kohdalla esimerkiksi Myöhempien Aikojen Pyhien Jeesuksen Kristuksen Kirkon jäsenet ja Krishna-liikkeen jäsenet eivät yleisesti ottaen käytä kahvia eivätkä tee-kasvista valmistettua teetä. Monien uskontojen harjoittajat eivät myöskään käytä alkoholia tai muita päihteitä. Näihin kuuluvat yleisesti ottaen esimerkiksi bahá'ít, Myöhempien Aikojen Pyhien Jeesuksen Kristuksen Kirkon jäsenet, buddhalaiset, Krishna-liikkeen jäsenet sekä muslimit.

Paastonaika voi asettaa kristillisessä, juutalaisessa sekä islamin perinteessä ruoka- ja juomakulttuuriin liittyviä rajoituksia uskonnollisen vuodenkierron tapahtumien aikana. Esimerkiksi islamin paastokuukauden ramadanin aikana muslimit syövät ja juovat ainoastaan auringon laskettua. Terveydellisistä syistä voi olla paastoamatta. Ramadan päättyy suureen 'Id al-fitr -juhlaan.

Vierailu pyhässä paikassa

Monet uskonnot toivottavat myös yhteisön ulkopuolisia ihmisiä tervetulleiksi seremonioihin ja uskonnonharjoituspaikkoihinsa. Saatat myös saada kutsun esimerkiksi häihin, hautajaisiin tai lapsen nimenantojuhliin. Tämä on kunnianosoitus. Tällöin on kohteliasta noudattaa uskonnon tapoja ja säädöksiä, kysyminen etukäteen kannattaa.

Monessa uskonnossa korostetaan mm. siistiä, puhdasta ja peittävää vaatetusta (muslimit, Krishna-liikkeen jäsenet, Myöhempien Aikojen Pyhien Jeesuksen Kristuksen Kirkon jäsenet ja kristityt riippuen suuntauksesta, taustakulttuurista ja tilaisuudesta). On myös muita tapoja, esimerkiksi temppeleihin, keskuksiin tai moskeijoihin astuttaessa saatetaan riisua kengät ja tervehtiä alttaria sekä sen pyhiä esineitä kumartaen (buddhalaiset, muslimit, Krishna-liikkeen jäsenet).

2. USKONNOILLE YHTEISTÄ

Uskonnot ovat erilaisia, mutta niillä on myös paljon keskinäisiä yhtäläisyyksiä. Oppaassa käsiteltyjen uskontojen edustajat näkivät monille uskonnoille yhteisinä oikealla sivulla mainittuja ominaisuuksia.

Yhteiseksi koetut asiat ovat sekä henkilökohtaisia että yhteiskunnassa julkisesti näkyviä. On uskontoja, jotka määrittävät tarkoin niihin liittyvän kulttuurin sekä uskontoja, joihin kuuluu monenlaisia kulttuurisia tulkintoja. Uskonnot sekä luovat omaa kulttuuria että muuntuvat eri tavoin ympäröivän kulttuurin ja aikakauden vaikutuksesta. Uskontojen vaikutus maailman politiikkaan on viime aikoina lisääntynyt. Uskonnon nimissä on tuettu niin väkivaltaisia, nationalistisia pyrkimyksiä kuin rauhaa ja keskinäistä huolenpitoa. On tärkeä muistaa, että väkivalta ja toisen alistaminen eivät kuulu uskontojen perusolemukseseen. Suomessa uskontojen harjoittajilla on mahdollisuus rakentaa uskontokulttuuria, joka edistää yhteiskuntarauhaa ja kestäväää kehitystä.

Yhteisöllisyys

Hiljentyminen
ja tyyntyminen;
henkiset
harjoitukset

Ajatus
jumalaisesta
voimasta

Kokemus
pyhydestä

Rukoukset ja
ylistykset

Kasvatus- ja
sivistämisprosessi,
yksilötasolla
itsensä
kehittäminen

Eettisyyden
vaaliminen
ja toisista
huolehtiminen

Rituaaleja, juhlia
ja traditioita

Yhteisiä tekstejä,
historiaa ja
perinteitä: esim.
juutalaisuus,
kristinusko ja islam

Perusta ja tie Suomeen

- Perustaja Bahá'u'lláh (1817–1892).
- Perimyskysymys yksiselitteisesti määritelty, mikä estänyt lahkojaon.
- Suomeen 1930-luvulla.

Luvut ja suuntaukset

- Yhteisö kasvaa nopeasti, luvut muuttuvat jatkuvasti.
- Bahá'í-usko on vakiintunut lähes 200 maassa ja maantieteellisellä alueella.
- Kansallisia neuvostoja on lähes 190 maassa ja maantieteellisellä alueella.
- Ei suuntausjakoa.

Toiminta

- Bahá'í-yhteisön hallinto sai Suomessa alkunsa vuonna 1950.
- Kansallinen Bahá'í-keskus Käpylässä Helsingissä, pohjoiskalotin bahá'í-keskus Inarissa.
- Aktiivinen mm. YK:n toiminnassa ja tiiviissä yhteistyössä kansainvälisten järjestöjen kanssa.

3. USKONTOESITTELYT

Tässä osiossa tarjotaan lyhyet esittelyt mukana olevista uskonnoista. Tiedot lukumääristä perustuvat vuoden 2020 tilastotietoihin ja jäsenyhteisöjen arvioihin.

BAHÁ'Í-USKO

Bahá'u'lláhin ehkä yksi tunnetuin lause kiteyttää uskon ydinajatuksen: ”Maapallo on vain yksi maa ja ihmiskunta sen kansalaiset.” Bahá'í-teologiassa uskonto nähdään Jumalan ihmiskunnalle tarkoittamana yhtenäisenä kasvatus- ja sivistämisprosessina. Jokainen ihmiskuntaa kasvattanut jumalallinen opettaja — maailmanuskontojen perustajahahmot — on vuorollaan ainutlaatuisella ja olennaisella panoksellaan vienyt tätä prosessia kohti seuraavaa vaihetta, kohti tilaa, jossa koko ihmiskunta yhdistyy eheäksi yhteiskunnaksi, jonka kotimaana on koko planeetta ja jossa toteutuu periaate ”ykyseys moninaisuudessa”. Bahá'í-käsityksen mukaan elämme nyt tuon käännekohdan kynnyksellä, tuota kypsyyden vaihetta edeltävää suuren murroksen ja mullistusten aikaa.

Kaiken tämän taustalla on käsitys todellisuudesta eheänä kokonaisuutena, jossa on sekä aineellisia että henkisiä ominaisuuksia, sekä konkreettisia että abstrakteja ulottuvuuksia (esim. konkreettiset maailmankaikkeuden luonnonilmiöt ja toisaalta abstraktit luonnonlait). Jumala ei ole maailmankaikkeuden sisällä vaikuttava voima vaan kaiken ylä- ja ulkopuolella oleva alkulähde. Uskonnon ja erityisesti jumalallisten opettajien tehtävä on välittää ihmiselle Jumalan tahto ja ohjaus, jotta yksilö ja yhteiskunta saavuttaisivat asteittain olemassaolonsa potentiaalin. Tämä ajattelutapa sovittaa yhteen myös uskonnon ja tieteen roolit kahtena erilaisena, mutta toisiaan täydentävänä tiedon lähteenä — kanavina, jotka

auttavat ihmistä viime kädessä tuntemaan Luojansa tahtoa ja luomusta.

Bahá'ít osallistuvat mielellään kaikenlaisiin yhteisiin tapahtumiin. Bahá'í-opetukset suorastaan rohkaisevat bahá'íta ottamaan vierailukutsut ilolla vastaan, ja Bahá'u'lláh kehottaa seuraajiaan seurustelemaan ”*lähimmäisenne kanssa iloisin ja valosta sädehtivin kasvoin*” ja ”*äärimmäisen ystävällisyyden ja rakkauden hengessä*” sekä seurustelemaan ”*kaikkien uskontojen seuraajien kanssa ystäväyyden ja toveruuden hengessä*”. Bahá'ít myös järjestävät monenlaisia kaikille avoimia toimintoja ja tapahtumia.

BUDDHALAISUUS

Keskeistä buddhalaisuudessa on Kolme Jalokiveä: Buddha (Valaistunut), Dharma (Opetus) ja Sangha (Henkinen yhteisö).

Buddhalaisuuden mukaan ei ole olemassa Luoja-Jumalaa. Rinnakkaisissa maailmoissa kuitenkin elää karman mukaisessa jälleensyntymien kierrossa ihmisten ja eläinten lisäksi myös henkiolentoja, kuten taivaallisia olentoja, paikallisia henkiä sekä helvettiolentoja.

Buddhalaisuus perustuu Gautama Buddhan opetuksiin. Hän opetti, kuinka kärsimyksestä voidaan vapautua kahdeksanosaisen harjoituspolun avulla: 1) oikea näkemys, 2) oikea ajattelu, 3) oikea puhe, 4) oikea toiminta, 5) oikea toimeentulo, 6) oikea pyrkimys, 7) oikea tarkkaavaisuus, 8) oikea syvämeditaatio. Polku voidaan tiivistää kolmeen asiaan: eettisyys, meditaatio ja viisaus. Eettisyys on pyrkimystä hyvyyteen, meditaatio hiljentymistä ja viisaus syvää ymmärrystä maailmasta ja ihmismielestä.

Buddhalaisuus ei ole vain uskonto, vaan myös elämäntapa. Se ei ole keskusjohtoinen, järjestäytynyt uskonto, vaan henkinen tie. Tärkeää on ajatus, että ihmisen on mahdollista muuttua paremmaksi. Jokaisella on mahdol-

lisuus saada kosketus mielen perimmäiseen, valoisaan luontoon, joka on vailla itsekkäitä ajatuksia ja vahingollisia tunteita. Harjoituksen kautta ymmärretään, miten asiat todella ovat. Kun vapautuu mielen hämmennyksestä, vihas-ta ja takertumisista saavuttaa lopulta nirvaanan rauhan. Jokaisella on mahdollisuus valaistua ja tulla buddhaksi.

Karman tiedostaminen merkitsee ihmisen oman vastuun korostumista: kaikesta mitä tehdään, sanotaan ja ajatellaan, jää jälki, joka vaikuttaa tulevaisuudessa, myös tulevissa jälleensyntymissä. Karma ei kuitenkaan ole vääjäämätön kohtalo, vaan oma toiminta ja asenteet muuttavat sitä. Myötätuntoinen toiminta muiden hyväksi ja dharman harjoittaminen ovat yksi tapa puhdistaa karmaa.

Perusta ja tie Suomeen

- Perustana ovat noin 500 eaa. Pohjois-Intiassa eläneen Siddhartha Gautaman opetukset.
- Paalinkielinen Tipitaka muodostaa nykyisen theravada-buddhalaisuuden perustan.
- Sanskritin-, kiinan- ja tiibetinkielinen Tripitaka on perustana sekä mahayana-että vajrayana-buddhalaisuudelle.
- Länteen ja Suomeen 1800-luvun lopun henkisten suuntausten mukana.

Luvut ja suuntaukset

- Maailmalla: 500 miljoonaa. Suomessa arviolta 15 000 - 20 000, uskonnollisiin

yhdyksuntiin rekisteröityjä vain 1826 (v. 2020).

- Suuri osa aasialaistaustaisia maahanmuuttajia Myanmarista, Thaimaasta sekä Vietnamista.
- Jakautunut moniin suuntauksiin ja perinteisiin.

Toiminta

- Suomen ensimmäinen yhdistys 1947 perustettu Buddhismin ystävät (nykyään Bodhidharma).
- FWBO (Friends of Western Buddhist Order) Suomen osasto 1973 (nykyinen Triratna), 1980-luvulta lähtien paljon lisää. Nykyään ryhmiä yli 40, jotka edustavat eri suuntauksia.
- Suomen Buddhalainen Unioni 2009 buddhalaisten yhteistyöjärjestöksi.
- Buddhalaisia temppeleitä/keskuksia suurimmissa kaupungeissa sekä niiden läheisyydessä.

ISLAM

Islam on monoteistinen uskonto, joka perustuu uskoon yhteen Jumalaan (arabiaksi Allah). Islaminuskoisia kutsutaan muslimieiksi. Arabiankielinen sana islam tarkoittaa alistumista Jumalan tahtoon ja muslimi tarkoittaa alistuvaa. Islamin mukaan pyhä kirja, Koraani, ilmestyi Profeetta Muhammadille 600-luvulla Arabian niemimaalla. Profeetta Muhammad on islamin mukaan profeettojen sinetti, jonka tehtävänä oli levittää islamin sanomaa.

Tärkein islamin ohjenuora perustuu pyhään kirjaan, Koraaniin sekä Profeetta Muhamadin perimätietoon, *haditheihin*. Islamin keskeisimmät opetukset tiivistyvät viiden peruspilarin ympärille: 1) Uskontunnustus – lausuessaan uskontunnustuksen ”ei ole muuta jumalaa kuin Allah ja Muhammad on hänen profeettansa”, ihminen tunnustautuu muslimiksi. 2) Viisi rukousta päivässä – muslimin tulisi rukoilla viisi kertaa päivässä määriteltynä ajankohtina, kääntyneenä kohti pyhää Kaabaa, joka on Mekkan kaupungissa Saudi-Arabiassa. 3) Almuvero – hyväntekeväisyys on islamissa olennaista,

ja muslimin tulee vuosittain maksaa almuveroa oman varallisuutensa rajoissa. Islam onkin yhteisöllisyyden, rauhan ja hyvän jakamisen uskonto. 4) Paasto – ramadan-kuukausi on muslimille paastokuukausi. Islamissa käytetään kuukalenteria gregoriaanisen aurinkokalenterin sijasta, joten ramadan-kuukauden ajankohta vaihtuu vuosittain. 5) Pyhiinvaellus – muslimin tulisi pyrkiä kerran elämässään pyhiinvaeltamaan muslimien pyhään kaupunkiin Mekkaan.

Islam on sisäisesti monimuotoinen uskonto. Islamiin kuuluu periaate peittävistä pukeutumisesta, jota tulkitaan eri tavoin riippuen suuntauksesta, yhteisöstä ja yksilöstä. Muslimeille viikoittainen juhlapäivä on perjantai, jolloin muslimit ympäri maailman kokoontuvat perjantairukoukseen (salat al-jum’a) moskeijoihin tai muihin kokoontumispaikkoihin aina kun se vain on mahdollista. Perjantairukouksen aika on puolenpäivän jälkeen. Rukousta edeltää saarna (khutba), jonka pitää rukouksen johtaja, imaami.

Kuvaaja: Levi Meir Clancy

Luvut ja suuntaukset

- Maailmalla 1,9 miljardia. Suomessa arviolta noin 110 000–120 000 muslimia, 19 347 rekisteröityneitä (v. 2020)
- 2 pääsuuntausta: sunnalaisuus ja shiialaisuus.
- Suomessa ja maailmalla suurin osa sunnalaisia.

Perusta ja tie Suomeen

- Profeettojen välittämät Jumalan ilmoitukset, erityisesti viimeisen profeetan Muhammadin elämä ja ilmoitukset, joista Koraani on koottu.
- 1800-luvulla Suomeen Venäjältä muuttaneiden tataarien myötä; Helsingissä toimi imaami, joka huolehti Viaporin muslimisotilaista.
- 1990-luvun alusta lähtien laaja joukko:

muun muassa somaleja, arabeja, turkkilaisia, kurdeja, iranilaisia, irakilaisia ja pakistanilaisia.

- Myös suomalaisten käännynnäisten rooli kasvanut.

Toiminta

- Ensimmäinen rekisteröity islamilainen yhdistys Suomessa 1915.
- Suomessa vain kaksi moskeijaksi tarkoitettua rakennusta.
- Nykyään rukoushuoneita ympäri maata: Espoossa, Helsingissä, Jyväskylässä, Vantaalla, Tampereella, Turussa, Vaasassa, Lahdessa ja Oulussa.
- n. 50 eri yhdyskuntaa Suomessa, Helsingissä mm. islamilainen päiväkot. Yhdyskuntia ja aatteellisia yhdistyksiä yhteensä n. 130.

Luvut ja suuntaukset

- Maailmalla n. 14 miljoonaa. Suomessa yli 2000, jäseniä seurakunnissa 1200.
- Pääsuuntaukset: ortodoksijuutalaisuus (jakautuu edelleen ultraortodoksisuuden ja normatiivisen ortodoksisuuden eri suuntauksiin, kuten esim. hasidismiin ja moderniin ortodoksisuuteen), konservatiivinen juutalaisuus, rekonstruktionismi ja reformijuutalaisuus (jakautuu edelleen esim. rekonstruktionismiksi).

Perusta ja tie Suomeen

- Pyhä kirja Tanach, johon kuuluvat Toora eli viisi Mooseksen kirjaa, Nevi'im eli Profeettain kirjat sekä Ketuvim eli Kirjoitukset.
- 1830-luvulla tsaarin armeijan juutalaiset sotilaat saivat luvan asettua Suomeen.
- Asettumista rajoittivat pitkään väliaikaiset oleskeluluvat ja myös ammatinharjoittamista rajoitettiin.
- Kansalaisyhteisöedut 1918.

Toiminta

- Seurakunnat Helsingissä ja Turussa.
- Kansallinen edustus: Juutalaisten Seurakuntien Keskusneuvosto ry.
- Juutalainen yhteiskoulu ja päiväkotikoulu Helsingissä.

JUUTALAISSUUS

Juutalaisen uskonelämän perusajatus on yksijumalaisuus eli usko yhteen Jumalaan (toim. huom. uskovainen juutalainen kirjoittaa sanan Jumala näin). Ajatus perustuu juutalaishengelle eri historiallisina aikoina annettuihin jumalallisina pidettyihin ilmoituksiin. Juutalaisuuden ja ns. Länsimaisen kulttuurin eettisenä ja moraalisena peruspilarina olevan Kymmenen käskyn ensimmäisessä käskyssä *”Minä olen Herra sinun Jumalasi, joka johdatin sinut pois Mitsrajimista, orjuuden maasta. Sinulla ei saa olla muita jumalia minun rinnallani”*, tämä ajatus ilmaistaan selkeästi. (Mitsrajim = Egypti).

Toisessa käskyssä jatketaan korostamalla yksijumalaisuuden merkitystä *”Älä tee itsellesi patsasta äläkä muutakaan jumalankuvaa.”* Juutalaiset uskovat olevansa Jumalan valittu kansa, jolle Toora annettiin (Toora = Viisi Mooseksen kirjaa). Tämä ei kuitenkaan tarkoita etuoikeuksia, vaan pikemminkin vastuuta ja velvollisuutta noudattaa Tooran säädöksiä ja toimia esimerkiksi. Juutalaisen uskon mukaan Toorassa on luvattu juutalaishengelle oma maa, *Eretz Israel*.

Juutalaisuudelle on tunnusomaista sen ilmeneminen enemmän elämäntavassa ja teoissa kuin varsinaisessa jumaluusopissa. Pyhäpäiviä vietetään perhepiirissä juhlanan ateriain ääressä ja keskustellaan pyhien taustoista ja merkityksestä myös omana aikanamme. Perinteiset juutalaiset pyhät juontavat juurensa jo juutalaisen Raamatun aikoihin, mutta osa on saanut alkunsa myöhemmin. Suomenjuutalaisten juhlaruoat ovat alun perin itäeurooppalaisista ns. *Ostjuden* alkuperää.

Uskonto yksin ei takaa pelastusta vaan tärkeintä on oikeamielinen ja hyvä elämä. Arvoitetun juutalaisen hengellisen johtajan Rabbi Hillelin ohje ”Älä tee toiselle, mitä et itsellesi haluaisi tehtävän”, sisältää juutalaisuuteen kuuluvan keskeisen ajatuksen toisen ihmisen arvostamisen tärkeydestä.

KRISHNA-LIIKE

Krishna-liike edustaa hindulaisen perinteen mono-teistista suuntausta, vaikka hindulaisuus käsitetäänkin polyteistisenä uskontona Vedoihin perustuvan värikkään jumal-hierarkian johdosta. Veda-perinteeseen kuuluu kuusi koulukuntaa, joista Krishna-liike edustaa vedantaa eli Vedojoen johtopäätöstä. Vedojoen johtopäätöksen mukaan ihmisen on tarkoitus elvyttää kadotettu suhteensa Jumalaan, noudattaa Hänen antamia ohjeita ja oppia rakastamaan Häntä. Tähän kuuluu ymmärrys elävien olentojen henkisestä alkuperästä ja siitä, että on olemassa kuoleman jälkeinen elämä, joka määräytyy sen mukaan, miten ihminen on elänyt elämänsä tässä aineellisessa maailmassa. Jos ihmisellä on vielä henkilökohtaisia aineellisia toiveita, hänen on otettava uusi syntymä aineelliseen maailmaan karmansa mukaisesti. Jos hänen toiveensa ovat yhtä Jumalan toiveiden kanssa hän siirtyy henkiseen maailmaan, ja näin hänen syntymien ja kuolemien kiertokulku eli sielunvaellus lakkaa.

Krishna-liikkeen harjoittaman bhakti-joo-gan menetelmän tarkoituksena on saavuttaa puhdas ja pyyteetön rakkaus Jumaluuden Ylimpään Persoonaan, Krishnaan. Bhakti-joo-ga tarkoittaa Jumal-yhteyttä rakkaudellisen ja

antaumuksellisen palvelemisen menetelmän avulla. Tärkein osa tätä menetelmää on Jumalan pyhien nimien ylistäminen, jota toteutetaan Hare Krishna -mantran muodossa: *Hare Krishna Hare Krishna Krishna Krishna Hare Hare / Hare Rama Hare Rama Rama Rama Hare Hare*. Tätä mantraa eli rukousta lausutaan sekä yksin hiljaa rukoushelminauhalla että ryhmässä äänekkäästi kutsu-ja-vastaus-periaatteella.

Krishna-liikkeen jäsen voi halutessaan pyrkiä saamaan kasteen henkiseltä opettajalta. Kasteen yhteydessä hän lupaa noudattaa seuraavia säännösteleviä periaatteita: 1) ei lihan-syöntiä, mukaan lukien kala ja kananmuna, 2) ei uhkapelejä, 3) ei huumaavia aineita ja 4) ei luvaton sukupuolielämää. Lisäksi kastettava lupaa toistaa rukoushelminauhalla päivittäin 16*108 (=1728) kertaa Hare Krishna -mantraa. Myös vuotuisten juhla- ja paastopäivien seuraaminen on suositeltavaa. Näiden periaatteiden noudattamisen tarkoituksena on auttaa ihmistä pääsemään eroon aineelliseen ruumiiseen perustuvasta elämänkäsityksestä. Kaikkien sääntöjen ja määräysten noudattaminen sekä kirjoitusten opiskeleminen kulminoituu periaatteeseen: Muista aina Krishna, äläkä koskaan unohda Krishnaa.

Luvut ja suuntaukset

- Maailmalla n. 1 miljoona, Suomessa n. 100.
- Hindulaisuuden liike, paljon erilaisia traditioita, mutta pääasiassa hindulaisuudessa palvotaan Vishnua, Shivaa ja Durgaa.
- Hindulaisuuden yhdistävänä tekijänä ovat Veda-kirjat sekä ymmärrys karman laista ja sielunvaelluksesta.
- Krishna-liike kuuluu osana Intian Länsi-Bengaliin keskittyneeseen Vishnun-palvoja - eli Gaudia Vaishnava -traditioon.

Perusta ja tie Suomeen

- Johtohahmona toimi Sri Krishna Chaitanya, joka hyväksyttiin Krishnan viimeiseksi inkarnaatioksi (1486-1534).

- Pääasiallisesti Krishna-liike pohjaa oppinsa Veda-kirjoihin kuten Bhagavad-Gita, Srimad Bhagavatam ja Sri Chaitanya Charitamrita.
- Sai varsinaisesti alkunsa 1966 New Yorkissa A.C. Bhaktivedanta Swami Srila Prabhupadan johdolla.
- Krishna-liike perustettiin 1984 nimellä 'Krishna-liike ISKCON Suomessa'.

Toiminta

- Rekisteröitiin viralliseksi uskonnolliseksi yhteisöksi nimikkeellä ISKCON (The International Society for Krishna Consciousness).
- Krishna-liike ISKCON Suomessa: Temppele Malmilla.
- Pidetään myös koululaisvierailuja ja ajoittain kierretään eripuolilla Suomea tekemässä Krishna-tietoisuutta tunnetuksi.

KRISTINUSKO

Kristilliset kirkot pitäytyvät ydinkysymyksissä yhteisessä opissa, jolle luovat perustan yhteiset *uskontunnustukset*, joissa kristinuskon keskeisimmät uskonkappaleet määritellään. Kristinuskon pyhät kirjoitukset muodostuvat kokoelmasta kirjoituksia (Raamattu), jotka ovat osin yhteiset juutalaisuuden kanssa (Vanha Testamentti). Kristinuskolle oleelliset kirjoitukset (Uusi Testamentti) Jeesuksesta messiaana (s.o. Kristus) erottavat kristinuskon juutalaisuudesta.

Kristillisen *monoteismin* perustana on käsitys yhdestä Jumalasta, joka on luonut koko maailmankaikkeuden, eli *Luomakunnan*, joka on elävä ja läsnä oleva persoonallinen kaikkivaltias ja jonka luomistyö jatkuu kaiken elollisen, mm. jokaisen syntyvän ihmisen muodossa. Kaikki Jumalan luoma on sinänsä hyvää,

joskin se on ihmisten rakkaudenvastaisten tekojen eli *synnin* seurauksena epätäydellistä. Yksi Jumala on kolmen persoonan muodostama *kolmiyhteys*, Isä, Poika ja Pyhä Henki. Historiallinen Jeesus on kristinuskon mukaan Jumalan Poika (Kolmiyhteisen Jumalan toinen persoona ”Poika”), joka Pyhän Hengen vaikutuksesta syntyi ihmiseksi ja lunasti koko luomakunnan vapaaksi synnistä. Tämän seurauksena jokaisella ihmisellä on mahdollisuus elää ikuisesti *Taivaassa* eli Jumalan läsnäolon yhteydessä. Kristinopin mukaan Jumala on Rakkaus, Totuus, Oikeudenmukaisuus ja Armo.

Kristittyjen pyhä päivä on sunnuntai. Kirkoissa vietettävän jumalanpalveluksen eli messun liturgiset perinteet sekä käytännöt poikkeavat joskus kulttuurisesti toisistaan merkittävästikin, myös kirkkokuntien sisällä, koskien esim. säädyllyistä pukeutumista ja osallistumista tilaisuuden keskiössä olevaan

kommuunioon. Kommuunion merkitys jumalanpalveluksen huipentumana on seurakunnan yhteisöllinen osallisuus ja ilo Jumalan pelastustyön vastaanottamisessa. Tilaisuus

voi olla luonteeltaan vakavaluonteinen, harras ja juhlallinen tai jopa riemukas. Kirkollisella tilaisuudella saattaa olla myös jokin erityinen sekulaari tai hengellinen teema.

Luvut ja suuntaukset

- Maailmalla yli 2,4 miljardia, Suomessa 3,86 miljoonaa.
- Lukuisia suuntauksia, joista Suomessa toimivista vanhimmat katolinen kirkko (maailmalla suurin n. 1,4 miljardia, Suomessa n. 17 000 rekisteröitynyttä jäsentä). sekä ortodoksinen kirkko (jäseniä Suomessa n. 60 000, maailmalla n. 260 miljoonaa).
- Katolisen kirkon jäsenmäärä kasvaa yhä sekä globaalisti että Suomessa. Ortodoksisen kirkon jäsenmäärä on Suomessa säilynyt suhteellisen tasaisena.
- Suomessa suurin osa (n. 3,7 miljoonaa) kristityistä kuuluu 1500-luvulla syntyneeseen luterilaiseen protestantismin suuntaukseen.
- Muita protestanttisia, luterilaisia sekä vapaakristillisistä yhteisöjä, joissa yhteensä yli 100 000 jäsentä ja n. 600 seurakuntaa.
- Luterilaisella ja ortodoksisella kirkolla Suomessa erityisasema.

Perusta ja tie Suomeen

- Syntyi roomalaisessa Juudeassa n. 2000 vuotta sitten Jeesus Nasaretilaisen seuraajien keskuudessa (Helluntai).
- Perustuu historiallisesti juutalaisuuden välittämään Jumalan ilmoitukseen itsestään. Keskeisin tapahtuma on Jeesuksen Kristuksen lunastustyö: kuolema ja ylösnousemus pääsiäisenä kirjoitusten mukaan.
- Nykyisen Suomen alueelle yli 1000 vuotta sitten, virallisesti 1156 (katolinen kirkko, länsi- ja eteläosat; ortodoksisuus samoihin aikoihin itäosiin).
- 1500-luvulla uskonnollinen reformaatio Pohjois-Euroopassa, jonka seurauksena luterilaisesta protestanttisesta kristillisyydestä valtauskonto Suomen alueella.

Toiminta

- Eri kirkoilla omat edustustonsa, järjestönsä, seurakuntansa ja toimintansa.
- Suomen Ekumeeninen Neuvosto (SEN) toimii kirkkojen ja kristillisten yhteisöjen yhteistyöelimenä.

MYÖHEMPIEN AIKOJEN PYHIEN JEEСУKSEN KRISTUKSEN KIRKKO

Myöhempien Aikojen Pyhien Jeesuksen Kristuksen Kirkon jäsenet uskovat Jeesukseen Kristukseen ja pitävät häntä uskontonsa keskeisimpänä ja tärkeimpänä hahmona ja hänen opetuksiaan kaiken perustana. Jeesuksen sovitustyö on keskeisessä roolissa. He uskovat myös Isä Jumalaan ja Pyhään Henkeen, joskin pitävät heitä kolmena erillisenä persoonana muista kristityistä poiketen. Raamatulla on tärkeä rooli muiden pyhien kirjoitusten, kuten Mormonin kirjan, kanssa.

Kirkon teologian keskiössä on Jeesus Kristus ja hänen roolinsa osana Jumalan suunnitelmaa. Ihmiset ovat Jumalan henkilapsia, jotka elivät Jumalan luona ennen maan päälle tuloaan. Vapaus valita on iankaikkinen periaate. Jumala valitsi Vapahtajan, Jeesuksen, jonka tehtävänä oli sovittaa kaikkien väärät valinnat ja synnit ja mahdollistaa iankaikkinen elämä jokaiselle, joka sitä haluaa. Jumala ja Jeesus päättävät ihmisen halujen ja tekojen mukaisesti millaiseen paikkaan hän tämän elämän ja ylösnousemuksen jälkeen siirtyy.

Kirkon temppelit ovat paikkoja, joissa kirkon jäsenet voivat tehdä liittoja Jumalan kanssa ja tulla sinetöidyiksi puolisonsa tai perheensä kanssa niin, että perhesuhde jatkuu iankaikkisuudessa. Temppeleissä voidaan myös suorittaa tärkeitä toimituksia niille esivanhemmille, jotka ovat kuolleet kuulematta näistä asioista. Toimitusten tekeminen esivanhempien puolesta ei kuitenkaan tarkoita sitä, että heistä tehdään kirkon jäseniä vaan sitä, että tuonpuoleisessa heillä on mahdollisuus ottaa toimitus vastaan halutessaan.

Jumalanpalvelukset ovat sunnuntaisin ja sisältävät yleensä rukouksia, laulua, jäsenten pitämiä puheita sekä ehtoollista vastaavan sakramentin. Sakramentissa käytetään vettä ja leipää. Kaikki ovat tervetulleita jumalanpalveluksiin, muihin uskonnollisiin tilaisuuksiin sekä arkisempiin toimintoihin. Usein jäsenet ovat myös halukkaita ja innokkaita osallistumaan ystäviensä kanssa heidän uskontojensa tilaisuuksiin. Kirkon jäsenet kertovan myös mielellään omasta uskonnostaan ja oppivat muiden uskonnoista.

Luvut ja suuntaukset

- Maailmalla: 16,5 miljoonaa, Suomessa n. 5000 (rekisteröityjä n. 3200).
- Yli 160:ssa eri maassa.
- Pienempiä ryhmittymiä erkaantunut kirkon alkuaikoina.

Perusta ja tie Suomeen

- Joseph Smith perusti Yhdysvalloissa v. 1830 nähtyään Jumalan ja Jeesuksen.
- Suomeen 1860-luvun lopulla Ruotsissa kastettujen suomalaisten ja hieman myöhemmin lähetyssaarnaajien kautta.

Toiminta

- 1.7.1948 Suomen valtio tunnusti kirkon virallisesti ja kirkko rekisteröitiin.
- Seurakuntia on noin 30 ympäri Suomea.
- Temppeli Espoon Karakalliossa valmistui vuonna 2006.

4. KESTÄVÄ KEHITYS – USKONTOJEN LUONTOSUHDE

Uskonnoilla, katsomuksilla ja perinteillä on suuri merkitys ihmisen ja luonnon hyvinvoinnin kannalta. Kestävä kehitys on vaatimus ajatella tekojemme seurauksia pitkällä kaarella ja laajasti, ottaen huomioon tulevat sukupolvet, luonto sekä kaikkien hyvinvointi. Ympäristön ja luonnon kunnioittaminen on kaikkia uskontoja yhdistävä tekijä.

Ilmaston lämpeneminen ja luontokato ovat nostaneet luontosuhteen pohtimisen keskei-

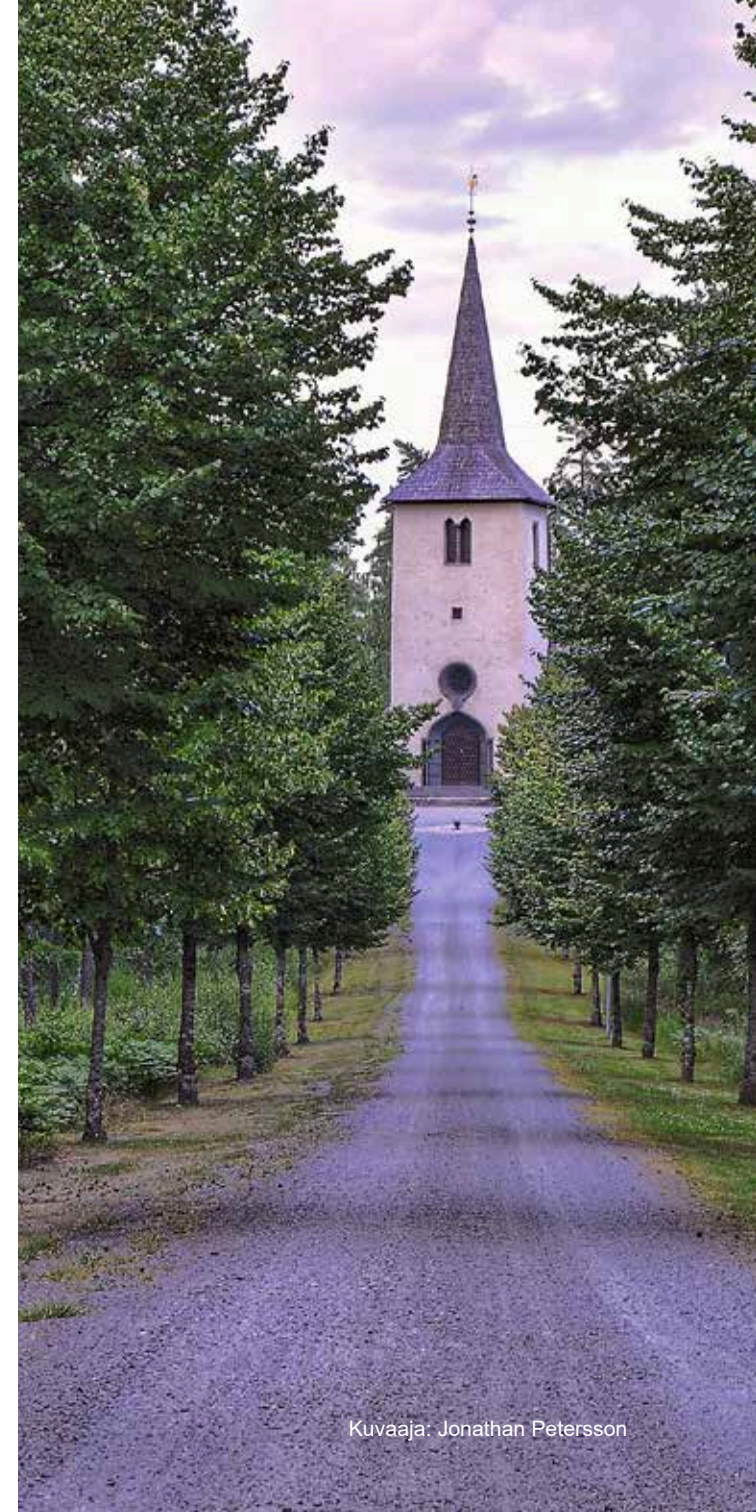
seksi myös uskonnoissa. Lisäksi kestävään kehitykseen johtava käyttäytyminen edellyttää yksilöltä ja yhteiskunnalta ahneuden ja itsekeskeisen materialismin hylkäämistä. Tähän myös uskonnot opettavat.

Miten uskontojen harjoittajat näkevät ihmisen ja uskonnon roolin kestävässä kehityksessä? Mitä käytännön ratkaisuja uskonnot voivat tarjota? Uskontojen edustajat kertovat:

”**Bahá’í**-näkemys luomakunnasta on eheä kokonaisuus: maailmankaikkeus ja luonto ovat johdonmukainen seuraus luonnonlaeista, joiden kautta olevaisuuden potentiaali ilmenee asteittaisena evoluutiona. Koska luonto ja maailmankaikkeus ovat Luojaansa ”taide-teosta”, ne ovat myös pohjimmiltaan pyhiä. Ihmisen henkinen, sosiaalinen ja fyysinen ympäristö liittyvät kaikki toisiinsa. Bahá’í-uskon opetuksissa kehoitetaan luonnon kunnioittamista, eläinten hyvää kohtelua ja kohtuullisuuden harjoittamista luonnonvarojen käytössä.” Melody Karvonen

”**Buddhalaisessa** filosofiassa ihminen on osa maailmaa, jossa kaikki vaikuttaa kaikkeen. Olemme toisistamme riippuvaisia monin tavoin, siksi on pyrittävä kaikkien hyvinvointiin. Lisäksi maailma on jatkuvassa muutoksessa, mikään ei ole pysyvää. Ihmisen toiminta vaikuttaa maailman muutosprosessiin, hyvien ja huonojen tekojen vaikutukset näkyvät koko maailmassa.” Irma Rinne

”**Islamin** mukaan tuhlaaminen on kiellettyä ja siksi mitään luonnonvarojakaan ei saa tuhlaa. Puun istuttamista pidetään jatkuvana hyvän-tekeväisyytenä, toivottavana tekona, josta istuttaja palkitaan niin kauan kuin puu hyödyttää mitä tahansa luotua. Profeetta Muhammad (rauha hänelle) oli julistanut 30 kilometrin alueen Medinan kaupungin ympärille suojel-

luksi alueeksi ja kieltänyt puiden kaatamisen sen rajojen sisällä.” Pia Jardi

”**Krishna** on antanut ihmisille elannon ja rikkaudet luonnonmukaisella ja puhtaalla tavalla. Teknologinen kehitys tarkoittaa luonnon käyttöä luonnolle epäsuotuisalla tavalla, ja näin ollen sen ylläpitämisestä koituu suuri vastuu luonnolle aiheutetusta vahingosta. Siksi teknologiaa on käytettävä ensisijaisesti *Krishna*-tietoisuutta edistäviin toimintoihin. Teknologia ja sen toteuttamiseen käytetyt raaka-aineethan ovat Jumalan omaisuutta.” Timo Ilves

”**Kristilliset** kirkot kunnioittavat luontoa osana Jumalan luomaa *Luomakuntaa*. Modernin ajan globaalisti merkittävin uskonnollinen kannanotto koskien yhteiskunnan luontosuhdetta on Paavi Franciscuksen kiertokirje, *Laudato si’*. Paavin vetoomuksilla on ollut myös tärkeä panos Pariisin ilmastopimuksen solmimiseen 2015. Hän kritisoi kulutuskulttuuria ja kehottaa *ekologiseen kääntymykseen*, sekä tieteen ja uskontojen kokonaisvaltaiseen vuoropuheluun. Paavi Franciscuksen mukaan ihmisellä on vastuu luomakunnan tilasta. Ahneuden ja itsekkyyden synty, sekä relativistinen maailmankatsomus saavat aikaan tuhoavaa luonnonvarojen hyväksikäyttöä, sekä eriarvoisuutta yhteiskuntien välillä.” Osmo Vartiainen

”Pyrimme **juutalaisessa** seurakuntakeskussämme kuluttamaan mahdollisimman vähän energiaa ja tutkimme mahdollisuutta maalämmön käyttöönottoon. Koulussamme opastetaan lapsia ja nuoria ymmärtämään kokonaisvaltaisen ympäristönsuojelun ratkaiseva merkitys sekä ihmiskunnan että maapallomme tulevaisuudelle.” Simon Livson

”**Myöhempien Aikojen Pyhien Jeesuksen Kristuksen Kirkko** järjestönä toimii myös luontoa kunnioittaen. Esimerkiksi rakennuksia rakennettaessa eri puolille maailmaa kirkko pyrkii toimimaan ”vihreän aloitteen” (green initiative) mukaisesti. Joissakin uusissa rakennuksissa on esimerkiksi viherkattoja ja monin paikoin on tehty energian käytön vähentämiseen liittyviä toimenpiteitä esim. lämmityksen, ilmastoinnin ja valaistuksen suhteen.” Mirja Tapola

Uskontojen edustajia voi hyvin pyytää mukaan kestävästä kehitystä edistäviin tapahtumiin ja aktiviteetteihin. Monet yhteisöt ovat kehittäneet omia konkreettisia mallejaan, joilla toteuttavat yhteisöissään ympäristövastuutaan, esimerkiksi evankelisluterilaisen kirkon ympäristödiplo-mi. Kirkon ympäristödiplomin käsikirjan tavoitteena on saavuttaa hiilineutraalius.

LÄHTEET

Francis. 2015. *Laudato si'*. Vatican City: Vatican Press. https://www.vatican.va/content/francesco/en/encyclicals/documents/papa-francesco_20150524_enciclica-laudato-si.html

Kirkkohallitus. 2021. *Kirkon ympäristödiplomin käsikirja*. Helsinki: Suomen ev.-lut. kirkon julkaisuja Kirkko ja toiminta 116. <https://julkaisut.evl.fi/catalog/Tutkimukset%20ja%20julkaisut/r/4290>

Konttori, J. & Pauha, T. 2020. Finland. In: Radius, E., Muessig, S., Akgönül, S., Alibasic, A., Nielsen, J.S. and Scharbrodt, O. (eds.). *Yearbook of Muslims in Europe*. Leiden: Brill.

Puro, U. & Matikainen, J. 2000. *Dialogi: yhdessä ajattelemisen taito*. Helsinki: TSL.

Tilastokeskus. 2020. ”Väestö 31.12. muuttujina Uskontokunta, Vuosi ja Tiedot. PxWeb”. 2020. https://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_vrm_vaerak/statfin_vaerak_pxt_11rx.px/table/tableViewLayout1/.

Mitä uskontolukutaito on? Miksi uskontolukutaitoa tarvitaan yhä monimuotoisemmassa yhteiskunnassamme?

Uskontolukutaito – Opas arjen kohtaamisiin tarjoaa ohjeita eri uskontokuntiin kuuluvien kohtaamisiin sekä perustietoja seitsemästä Suomessa toimivasta uskonnosta: bahá’í-usko, buddhalaisuus, islam, juutalaisuus, hindulaisuuteen kuuluva Krishna-liike, kristinusko ja Myöhempien Aikojen Pyhien Jeesuksen Kristuksen Kirkko.

Opasta voi hyödyntää niin työpaikoilla, virastoissa, yrityksissä kuin yksityiskäytössäkin.

<https://uskot.fi>

[f USKOT-foorumi](#)

[@uskot_foorumi](#)

[@USKOT_foorumi](#)

ISBN 978-952-94-6252-0

